

DİŞ TİCARETİN VE DÖVİZ KURU HAREKETLİLİĞİNİN REKABET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Güngör PABUŞÇU*

Ozan BAHAR**

Özet

Küreselleşen dünyada rekabet ortamı büyük dönüşüm yaşamıştır. Bu dönüşümün yeni nesil rekabet stratejilerini hızla artan katılımcıları getirmiştir. Rekabetin aldığı şekil mal hizmet ticareti, sermaye hareketi teknoloji aktarımı gibi akımların birbiriyle ilişkisinin ne kadar ciddi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Rekabet gücü oldukça geniş bir kavramdır. İki çerçevede ele alınmıştır. Mikro bazda firma ve endüstriyel olarak, makro bazda uluslararası düzeyde açıklanacaktır. Bu çalışmada dış ticaret ve döviz kurunun rekabet gücü üzerindeki etkisi değerlendirilecektir. Rekabet gücü büyüme potansiyelini hatta ülkenin refah seviyesi hakkında tutumu ortaya koymaktadır. Dış ticaret ihracatın katkısı ne kadar ithalattan büyüğe rekabetinde büyümeye katkısı o kadar yüksek olacaktır. Kurlardaki oynaklıklar ne kadar az ve diğer politikalara ne kadar uyumlu ise rekabet gücüne katkısı olumlu olacaktır. Bu çalışmada rekabet gücü üzerinde durularak dış ticaret ve döviz kurunun rekabet etkisi açıklanacaktır. Katma değeri yüksek ihracat dış ticaret fazlalıkları yaratabilecek, volatilesi düşük kur rekabet etmede güç sağlayabilecektir.

Anahtar kelime: Rekabet, Rekabet Gücü, Dış Ticaret, Döviz Kuru.

THE IMPACT OF FOREIGN TRADE and EXCHANGE RATE MOBILITY ON COMPETITION

Abstract

The competitive environment in the globalizing world has undergone a great transformation. The new generation of competition strategies of this transformation has brought rapidly increasing participants. The way competition takes shape has revealed how serious the interrelation of such currents as trade in goods and services, capital movement and technology transfer is. Competitiveness is a fairly broad concept. It is discussed in two frames. It will be explained on a micro basis by the company and industrially, on a macro basis at the international level. In this study, the effect of foreign trade and exchange rate on competitiveness will be evaluated. Competitiveness reveals the potential for growth, and even the attitude of the country to the level of prosperity. The greater the contribution of exports to foreign trade, the greater the contribution of imports to growth in its competition will be higher. The less volatility in exchange rates and the more compatible it is with other policies, the more Exchange rate changes with high added value and low volatility of foreign trade surpluses will provide strength to compete. positive its contribution to competitiveness will be. Exports with high added value will be able to create foreign trade surpluses, and a low exchange rate with low volatility will be able to provide strength for competition.

Keyword: Competition, Competitiveness, Foreign Trade, Exchange Rate.

Giriş

Rekabet gücü tarım devriminden öncede hayatımızda varlığını hissettirmeye başlamış, 18. ve 19.yy. ilk Sanayi Devrimi ile sanayi alanına kaymıştır. Pazarın sınırlarının kalktığı günümüz dünyasında azalan pasta dilimlerinden pay almaya çalışanlar daha fazla hak kazanmaya çalışmakta bu da rekabeti kızıştırmaktadır. Rekabet gücünü elde etmek için adeta ülkeler arasında savaş verilmektedir.

Küreselleşme rekabet gücü kavramı ülkelerin gelişmişlik seviyelerini ölçerken önemini ortaya koymuştur. Finansal serbestleşme arttıkça rekabet gücü savaşı hız kazanmıştır. Döviz kuru politikaları, verimlilik, teknoloji ve maliyet, üretim, dış ticaret gibi önemli göstergeler rekabet gücü açısından önemli göstergelerdir. Bu çalışmada döviz kuru ve dış ticaretin rekabete nasıl etki ettiğine dair cevap

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, gpabuscus@gmail.com, Orcid ID 0000-0003-0028-224X

**Prof.Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, obahar@mu.edu.tr, Orcid ID 0000-0003-3349-5479

aranacaktır. Cevap bulabilmek için Türkiye’de, esnek kur sistemine geçişle birlikte döviz kur dalgalanmalarının, ihracatın ve dolayısıyla dış ticaretin rekabet gücünü nasıl etkilediği irdelenmeye çalışılmıştır.

1. Teorik Çerçeve

İlk olarak rekabet gücü, dış ticaret, döviz kuru kavramsal olarak ele alınacak, daha sonra literatüre değinilecek ve söz konusu etki açıklanarak sonuca varılacaktır. Bu çalışmada değerlendirme yapılacaktır. Bu çalışma dış ticaret ile rekabet gücü ilişkisinin değerlendirmesi niteliği taşımaktadır.

1.1. Rekabet Gücü

Rekabet gücü konusunun işlendiği iktisadi çalışmalara bakıldığında rekabet gücü kavramıyla ilgili olarak ortak bir kavramsallaştırma yapılamamıştır. Buradan anlaşılabileceği üzere rekabet gücü kavramı konusunda farklı açılardan farklı tanımlamalar söz konusu olmaktadır. Böylelikle rekabet gücü anlamında ele alınan her düzeyde önem verilen kavramlar farklılık arz edebilecektir.

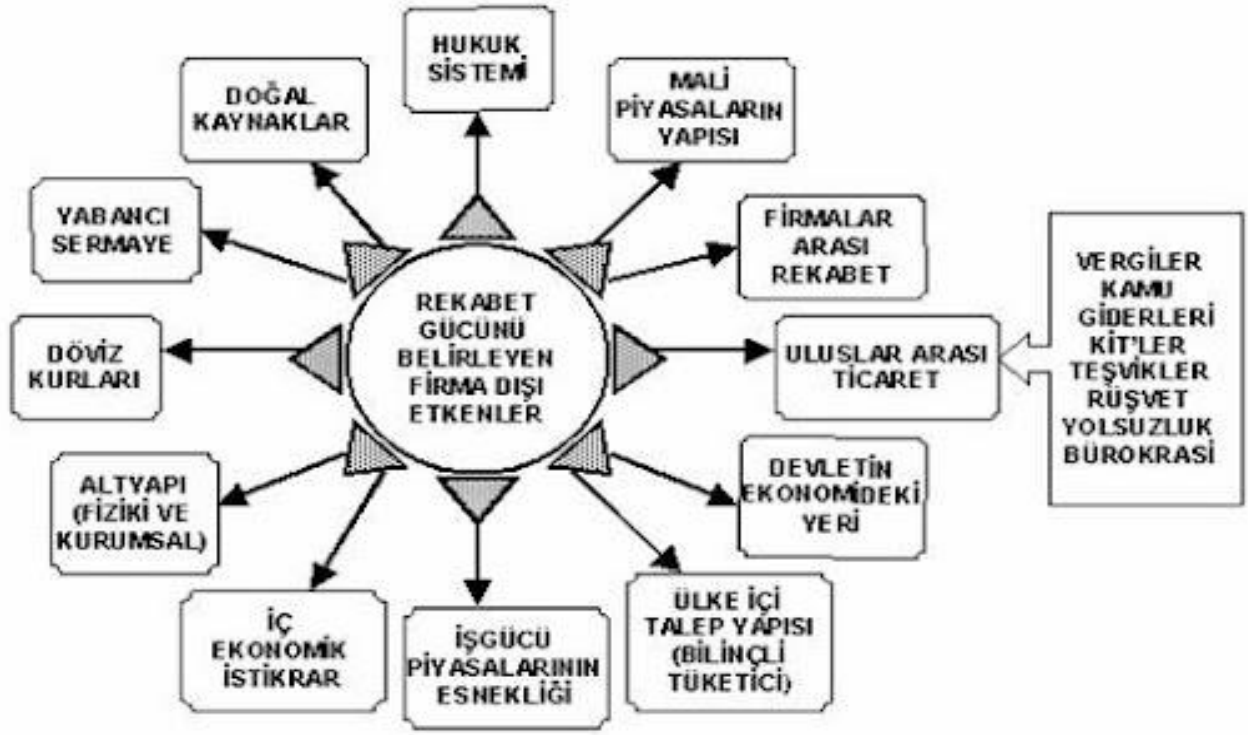
“Rekabet gücü, ülkelerin serbest ve yerleşmiş pazar koşulları altında vatandaşların reel gelirlerini arttırmaya çalışırken, aynı anda ürettiği ürün ve hizmetleri uluslararası pazarlara sunabilmesi ve başarılı olabilmesidir.” (Presidents Commission on Industrial Competitiveness, 1985, 3-7). Rekabet geniş anlamı bir kavramdır. Spesifik olarak, Rekabet gücü kavramı firma, endüstri (mikro) ve uluslararası rekabet gücü (makro) olarak ayrı şekilde ifade edilmektedir.

Firma Düzeyinde Rekabet Gücü, belirli pazarlarda firmaların ürünlerini rakiplerinkine eşit ya da daha düşük bir fiyatla üretme ve satabilme becerisidir (Aktan, 2017). Endüstriyel Rekabet Gücü: Endüstri düzeyinde rekabet gücü endüstrinin bünyesinde barındırdığı firmaların rekabet gücü olarak da değerlendirilebilir. Belirli bir endüstriye ait firmaların belirli bir bölgede kümelenmeleri (cluster) halinde ortaya çıkan dışsallıklar nedeniyle rekabet gücü artar. Endüstriyel rekabet gücü, bir endüstrinin rakiplerine eşit ya da daha üst düzeyde bir verimlilik düzeyine ulaşması ve bu düzeyi sürdürme yeteneği ya da rakiplerine kıyasla eşit ya da daha düşük maliyetle mal ve hizmet üretme veya satma yeteneğidir. Ulusal Rekabet Gücü/ Ülke Düzeyinde Rekabet Gücü, ülkenin, serbest ve adil piyasa koşulları altında, uzun vadede halkının reel gelirini artırırken, uluslararası piyasaların koşullarına ve standartlarına uygun mal ve hizmetleri üretebilme yeteneğidir (Aktan, 2017).

Porter (1990) rekabetçi gücün ülkelerin mevcut kaynakların optimum kullanarak elde edilebileceğini, bunun için de her ülkenin uzmanlaşabileceği alanlar seçerek ve kurulacak endüstri kümeleriyle de (Porter, 1998: 77-91) (cluster) sinerji etkisi yaratarak, kaynakların en verimli şekilde kullanılması gerektiğini söyler. Porter bir lokasyonun refah seviyesinin en önemli belirleyicisinin verimlilik olduğunu öne sürerek rekabet gücünü verimlilikle eşdeğer tutmaktadır. Porter’in bu görüşüne alternatif olarak Ketels ulusal rekabet gücünü uluslararası piyasalarda satış yapabilme yeteneği ile ülkenin ticaret dengesine bağlar. Aiginger ise rekabet gücünü refah yaratabilme gücü olarak tanımlar (Aktaş, 2010).

Rekabet gücü ya da rekabet edebilirlikte üç temel faktör vardır. Tüketicinin ihtiyaç ve isteklerini belirlenmesi, mal ve hizmetlerin fiyatlanması, mal ve hizmetlerin tanıtımı ve reklamı (Batuk, 2012). Günümüzde sadece fiyat rekabeti ile ayakta kalmak mümkün değildir, müşterinin istediği, en kaliteli ve farklı ürünü ideal fiyatla ortaya koymak, hatta rakipsiz bir ortam yaratmak gerekmektedir.

Şekil 1: Rekabet Gücünü Belirleyen Firma Dışı Faktörler

Kaynak: Aktan, C. (2017). Rekabet Gücü DC's", International Advances in Economic Research, Vol. 9, No. 1, pp. 7-19.

Ülke içi ekonomik istikrar da uluslararası rekabet gücünü etkileyen faktörlerden bir diğeridir. Enflasyon, firmaların maliyetlerini çok olumsuz yönde etkilemekle kalmamakta, yatırım kararları üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Fiyatlar genel seviyesinde istikrarsızlık firma, endüstri ve ulusal düzeyde rekabet gücünü azaltmaktadır. Fiyat istikrarının yanı sıra, döviz kurlarında ani ve sık değişimlerin olduğu ülkelerde, bu durum müteşebbislerin ve ihracatçıların sağlıklı kararlar almalarını engellemektedir. Sadece ülke içi yatırımcılar için değil, yabancı yatırımcılar için de ülke içi istikrar ve döviz kurlarında istikrar önem taşımaktadır (Aktan, 2010).

1.2.Dış Ticaret

İthalat ve ihracat toplamından oluşan dış ticaret geniş anlamda, bir ülkede üretilen malların, sağlanan hizmetlerin, sermayenin ve fikri mülkiyet haklarının başka ülkelerde veya bölgelerde satılması, dağıtılması veya başka şekillerde fayda yaratılması yoluyla tüketicilere veya aracılara sunulması faaliyetlerinin tümünü kapsar. (Gültekin- Savcı, 2008:1). Dış ticaret açığı Türkiye'nin kronik bir sorunudur. Son yıllarda yaşanan hızlı gelişmeler Dünya ve Türkiye ekonomisinde sanayi politikalarının amacını ve etki alanını da değiştirmiş önceden sanayileşmek temel amaçken günümüzde "rekabet gücünü arttırmak" temel amaç haline gelmiştir (Gültekin, 2007).

1.3.Döviz Kuru

Ülke içi ticarete ulusal para geçerliken, uluslararası ticarete ulusal paraların yabancı paralarla değiştirilmesi gerekmektedir. Dış ticarete kullanılan bu yabancı para dövizdir. Döviz kuru, bir yabancı paranın milli para cinsinden fiyatıdır. Reel döviz kuru, yabancı para ile ulusal paranın

enflasyondan arındırılmış oranıdır, gerçek kuru ifade eder. Efektif Döviz Kuru, ulusal paranın, ülkenin başlıca ticaret ortaklarının paralarıyla olan kurlarının ağırlıklı ortalamasına eşittir.

2. Literatür Taraması

Arize (1987), Pozo (1992), Cushman (1986), Arize, Osang ve Slottje (2000) ve Arize, Malindretos ve Kasibhatla (2003), gibi birçok çalışmada, döviz kuru riskinin uluslararası ticareti olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Karşıt fikri savunan bir grup iktisatçı ise, firmaların döviz kuru piyasasındaki dalgalanmaları ticareti karlı hale getirebileceği bir fırsat olarak gördükleri tezini savunmaktadırlar. Bu görüş, Klein (1990), McKenzie ve Brooks (1997), Dellas ve Zilberfarb (1993)'in araştırmalarıyla desteklenmiştir. Diğer taraftan Aristotelous (2001) ve Mckenzie (1999)'nin araştırmaları döviz kuru belirsizliğinin, ticaret üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak önemli olmadığını göstermiştir.

Çakmak Makroekonomik Analiz (2002), 1990-2002 Balassa endeksi sonuçlarına göre SITC sınıflandırmasında rekabet gücü yüksek olan Türkiye'nin, Vollrath endeksine göre rekabet gücü düşüktür.

Tunçsiper ve Öksüzler (2006), döviz kuru riskinin Türkiye'nin toplam ve sektörel ihracatı üzerindeki etkisini 1980-2001 arası döneme ait üç aylık veri kullanarak araştırmışlar ve döviz kuru riskinin toplam ve sektörel ihracatı, negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Kırankabeş (2006), Karşılaştırmalı Küresel Rekabet Gücü Endeksi Analizler sonucunda Türkiye'nin diğer AB üye ülkelerine oranla çok ileride olmadığı fakat AB aday ülkelere göre rekabet gücü olarak karşılaştırmalı üstünlüğü olduğu görülmektedir.

Kara – Erkan (2011), Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi 1993-2009 Türkiye tekstil ve hazır giyim sektörlerinde karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir.

3. Dış Ticaret Ve Döviz Kuru Hareketliliği

Dış ticaret ile döviz kur hareketliliğinin rekabet gücü üzerindeki etkisi dış ticaretin rekabete etkisi, döviz kurunun rekabete etkisi ve döviz kuru'nun dış ticaret üzerinden rekabete etkisi olmak üzere üç farklı şekilde incelenecektir.

3.1.Dış Ticaretin Rekabete Etkisi

İhracat ve ithalat kalemlerinden oluşan dış ticaret, ihracat artışı ihracatın teşviki rekabet gücünü arttırırken, ithalatta meydana gelecek artış rekabet gücünü azaltır. Öncelik niceliksel bir artış en yüksek rekabet gücüne sahip olacağını da göstermediğini nitelik olarak yüksek kaliteli ürünlerin ihracı, ithal bağımlılığı yaşamadan teknolojiye dayalı ayrıcalıklı ürün üretiminden bahsedilmektedir.

Rekabet; bir piyasada faaliyette bulunan firmalar arasında, bu firmaların kendi markalarına olan müşteri talebini sağlamak veya korumak için gerçekleştirdikleri aktif rekabet süreci olarak tanımlanabilir. Rekabet çeşitli şekillerde olabilir. Bu yöntemlerden üçü fiyat rekabeti, reklam ve tutundurma rekabeti ve yeni ürün rekabetidir. Dördüncü yöntemin rekabet ile ilgili yönü, satıcının piyasa durumunu güçlendiren başlıca yolları ifade eden maliyet etkinliğidir. Maliyetleri düşürme

yeteneği; mevcut fiyat düzeyinde karlılığı artıran, firmalara reklam ve yeni ürün geliştirmek için artı kaynak sağlayarak fiyat rekabetini destekleyen en zorunlu araçtır (Pass ve Lowes, 1994: 129). Bir ülkenin dış ticareti, iç ticaretinin bir parçasıdır ve çoğunlukla da iç ticaretin bağlı bulunduğu dinamiklerden büyük ölçüde etkilenir. Bu nedenle bir ülkenin verimlilik düzeyi, dış ticareti üzerinde de belirleyici olmaktadır. Verimlilik düzeyi yüksek ülkelerin, dış ticarete uluslararası rekabet güçleri de yüksektir (Gültekin, 2007: 273).

Bugün Türkiye ekonomisi, dış ticarete rekabet gücü göstergeleri bakımından oldukça zor bir durumdadır. Ekonomide dış ticaret açıklarına neden olan yapısal sorunların giderilmesi yolunda herhangi bir düzeltici önlem alınmamakta, sadece dış ticaret açığı finanse edilmektedir. Türkiye'deki şirketlerin %90'ı aile şirkettir. Bu şirketlerin sermaye yapıları yeterli değildir. Girişimciler arasında "küçük olsun, benim olsun" mantığı vardır. Bu nedenle, aynı şehirde aynı iş kolunda üretim ve dağıtım yapan çok sayıda küçük işletme vardır. Fakat küresel gelişmeler küçük işletmeciliğin sonu getirecektir. Küçük işletmelerin uluslararası düzeyde Ar-Ge, üretim, tanıtım, pazarlama ve satış sonrası destek hizmeti sunmaları oldukça güçtür. Küçük işletmelerin, küresel pazarlara hâkim olan çok uluslu şirketler karşısında rekabet güçleri çok zayıftır. Bu küçük, bireysel ve bencil düşünce tarzı aşılmalı, sermaye yapısı güçsüz işletmeler işbirliği ile birleşmeli, ortak üretim, araştırma ve geliştirme kültürü yaratılmalıdır (Gültekin, 2007: 277).

3.2. Döviz Kurunun Rekabete Etkisi

Dış ticaret politikalarının amacı sanayileşmeyi arttırmakken artık rekabet gücünü kazanmak olmuştur. Sanayileşmekte rekabet gücü ihtiyaç vardı fakat küreselleşen ve teknolojinin sınırının her geçen gün genişlemesi hizmet alanında da ciddi rekabet gücü sağlanması söz konusu olmuştur.

Türkiye'nin dış ticaret dengesini sağlaması artık uygulanması oldukça güçleşen klasik dış ticaret politikası önlemleri ile ithalatı kısıtlayıp, ihracatı teşvik etmesi yeterli değildir. Rekabet gücü için dış ticarete Türkiye'nin ekonomik yapısında köklü bir dönüşüme ihtiyaç vardır. Kümelenme olgusu da, bir uluslararası rekabet stratejisi olarak bu yapısal dönüşümün bir parçası şeklinde düşünülmelidir (Gültekin, 2007).

İthal edilen mal gruplarında mineral yakıt ve yağlar ilk sırada yerini almıştır. Bu ülkenin enerji açısından dışa bağımlılığını ve rekabet gücünün önündeki ciddi engel olduğunu göstermektedir. Ayrıca ithalatta makineler ve mekanik cihazlarda büyük orana sahiptir. Ülkelerin ihracatlarının ithalatlara oranla yüksek olması dış ticaret performanslarının pozitif olduğu anlamına gelmektedir. Bu pozitiflik hâsıla üzerinde arttırıcı bir etki yaparken, bütçe açıklarının kapanmasına ve bu sayede ülke refahının artmasına yardım etmektedir. Dış ticaretin özünde ülkelerarası maliyet farklılıklarının ortaya çıkması yatmaktadır. Dünya'da dış ticareti oluşturan faktörler arasında fiyat farklılıkları, üretim eksikliği ve mal farklılaştırması en önemli yeri tutmaktadır (Utkulu, 2005).

3.3. Döviz Kuru'nun Dış Ticaret Üzerinden Rekabete Etkisi

Ülkelerin uluslararası rekabet gücünü temsilen kullanılan temel göstergelerden biri dış ticaret hadleridir. Birim değer, fiyat veya miktar cinsinden ihracat endekslerinin ithalat endekslerine oranı olan dış ticaret hadleri, bir birim ihraç malına karşılık gelen ithal malı değerini gösterir.

Dış ticaret hadlerinin bozulması, ithal mallarının daha pahalıya elde edilmesi ve ihraç mallarının daha ucuza teklif edilmesi demektir. Dış ticaret hadlerinin bozulması durumunda hükmet

tarafından döviz kuruna yapılacak müdahalelerle ticaret hadleri ihracatçı veya ithalatçılar lehine değiştirilebilir. Ancak literatürdeki ampirik çalışmaların ulaştığı genel sonuç, döviz kuru rejimindeki değişiklik veya düzenlemelerin dış ticaret hadleri üzerinde (en azından kalıcı olarak) pek de etkili olamadığı yönündedir (Çekerol ve Gürbüz, 2003). Uluslararası rekabeti ölçmek için kullanılan bir diğer yaygın ölçüt, reel döviz kurudur. Reel kur hareketleri ülkenin rekabet gücünü etkileyen değişkenlerin başında gelmektedir. Kısa dönemde ihracatı artırmanın, rakip ülkelerin ihracat performansının önüne geçmenin en etkili yöntemi reel devalüasyonlar olduğuna dair geleneksel bir görüş vardır. Bretton Woods sistemi “Komşunu Yoksullaştır” ifadesiyle de özetlenen bu anlayışla, rekabetçi devalüasyonların yaratabileceği uluslararası istikrarsızlıktan kaçınmaya öncelik vermiş, döviz kuru ayarlamaları bu nedenle IMF iznine bağlanmıştır (Karagöz ve Şen, 2010).

Şekil 3: Nominal Kur İle Dış Ticaret Arasındaki İlişkiler

Kaynak: Yıldırım, K., Karaman, D. ve Taşdemir, S. (2009). Makroekonomi. (8. Baskı). Seçkin Yayınevi, Ankara.

Tabloyu reel kur için okunduğunda, reel kur arttığında dış net ihracat azalır çünkü ulusal mallar yabancı mallar karşısında pahalılaşmaktadır. Bu ithalat acısında ucuz mal alabilmek olsa da ihracat azalacağından net bir artış söz konusu olmayacaktır.

Reel döviz kurunda meydana gelen değişimler, özellikle gelişmekte olan ülkelerde makroekonomik dengeleri ciddi biçimde etkileyebilmektedir. Yerel paranın reel olarak değerlendirilmesi veya değer kaybetmesi ile sonuçlanan reel kurdaki değişimler, ülkelerin rekabet gücünün ve dolayısıyla dış ticaret hareketlerinin temel belirleyicisi durumundadır (Yılmaz ve Kaya, 2007: 70). Kur dış ticareti, dış ticarete ekonomik performansı etkilemektedir. Bu etkileşimler rekabet gücünü belirlediği için kur çok daha önemli bir konu haline gelmektedir. Reel kur, nominal kurdaki değişmeyi ve fiyat seviyesindeki değişimleri de dikkate alır. Reel değer kaybı yani reel döviz kurundaki bir artış, yabancı ülke fiyatlarının yurtiçi fiyatlara oranla arttığını gösterir. Diğer her şey sabitken, bu durum bir kısım yurt içi satışları artırır, bu da ülkenin rekabet gücünün arttığının bir göstergesidir.

Devalüasyonun dış ticaret üzerindeki etkisini inceleyen Marshall Lerner koşuludur. Yerli paranın değeri düşürülerek ihracatı arttırmak anlamına gelen devalüasyon, Marshall Lerner koşulu sağlandığı takdirde başarılı olacaktır. Bu koşul sağlanırken öncelikle sözleşme gibi etkenlerden dolayı devalüasyon ilk başta dış ticarete aşağı daha sonra yukarı doğru hareket edeceğinden J eğrisi adı verilen durum gerçekleşir. Koşul $(ex+em > 1)$ yurt dışı ihracat talebi ile yurt içi ithalat talebi esnekliklerinin toplamı birden büyük olmalıdır.

Döviz kurlarında oynaklık, döviz kuruna göre düzenlenen dış satışların değerinin öngörülebilirliğini azaltmakta, böylece yerli firmaları uluslararası ticaretten uzaklaştırmaktadır. Uluslararası ticaretten elde edilen karlar beklenmeyen döviz kuru değişimleri durumunda azalacağından; dış satım yapan firmalar ticaret hacimlerini düşüreceklerdir. Bu sebeple de değişkenlik artacak finansal istikrarsızlığa yol açacaktır. Sonuç olarak, döviz kuru oynaklığının toplamda ihracat

üzerinde negatif bir etkisi bulunmaktadır. Bu negatif etki rekabet gücü üzerinde de aynı olumsuzluğu taşıyacaktır.

Sonuç

Dış ticaret ve döviz kurunun rekabete etkisi önemlidir. Zira döviz kur sistemi de dış ticaret politikası da dünyaya entegre olmada ve rekabet etmede de ciddi öneme sahiptir. Fakat ekonomi bir bütündür karmaşık ilişkilerin değişkenlerin olduğu bir dünyada tek faktör strateji geliştirmede yeterli olmayacaktır. Tüm politikaların uyum içinde kurumsal düzenle uygulanmalı ticaret politikası da rekabet edebilenlerin arasından sıyrılacak gücü elde edebilecek şekilde yeni nesil üretim modeli kurmalıdır. Küreselleşme, yüksek bir ulusal rekabet gücü için verimliliğin artırılmasına yönelik yeni bir yönetim sisteminin geliştirilmesini gerekli kılarken iyi bir ulusal performans için makro-ekonomik çevrede (döviz kurlar, faiz oranlar ve vergi sistemi v.b.) zorunlu olan değişiklik ve adaptasyonun sağlanmasının ciddiyetini gittikçe ortaya koymaktadır. Uygulanan politikalar ile kaynakların rekabetçi üstünlükleri arttırmak amacıyla kullanılması oldukça önemlidir.

Yerli para da son yıllarda yaşanan değer kayıpları kronik enflasyonu besleyerek alım gücünü ciddi oranda düşürmekte, yerli paradan kaçışı beslemekte, döviz yükümlülükleri ve bilançolar üzerinden finansal istikrarı olumsuz etkilemekte, yatırımları yavaşlatarak büyüme potansiyelini azaltmaktadır. Bütün bunlar kurun getirdiği rekabet avantajlarını fazlasıyla silip götürdüğü ve ayrıca bu avantajların özellikle pandemi sürecinde yukarıda belirtilen nedenlerle sınırlı olduğu dikkate alınmalıdır. Özetle, rekabetçi kur yaklaşımı iyi ve kötü yönleriyle uzun vadede tartışılabilir; ancak mevcut dönem bu kavramı ön plana çıkarmak için doğru bir zaman olmayabilir. Bu süreci kalıcı bir hasar bırakmadan atlatabilmek için önceliği yerli paraya olan güvenin tesis edilmesine verilmesi gerekmektedir. Rekabet gücünün artırılabilmesi için öncelikle, kamunun ekonomideki istikrarı sağlayıcı makro ekonomik politikalar izlemesi gerektiği ve yatırımcılar için belirsizlik unsurunun azaltılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bugün Türkiye ekonomisi, dış ticarete rekabet gücü göstergeleri bakımından oldukça olumsuz bir durumdadır. Ekonomide dış ticaret açıklarına neden olan yapısal sorunların giderilmesi yolunda rekabetçi bir ekonomik yapının oluşturulması için yapısal önlemlerin alınması gerekmektedir. Ülkemizde KOBİ'ler, uluslararası rekabet gücü yüksek olan çok uluslu şirketler ile rekabet edebilmek için Denizli'de tekstil, Bursa'da otomotiv gibi kümelenme şeklinde bir işbirliği sağlamalıdır.

Mavi okyanus (Blue Ocean) stratejisi rakipsiz bir marka yaratmak gerekir: Zorlu pazardan kopmanın yolu mavi okyanus stratejisidir. Firmaların kendine farklı, yeni ve mavi bir pazar oluşturması gerekmektedir. Aynı ürünü daha az maliyetle üretildiğinde mavi okyanus tekrar kızıla dönmektedir. Taklit ederek üretkenlik sürdürülememekte ancak yeni nesil girişimcilikle rekabet etmek mümkün hale gelmektedir. Ticareti arttırmanın kur altında ezilmemenin yolu, üretimden, rekabet gücü sağlayacak yenilikler yapmaktan geçmektedir. Katma değeri yüksek ihracat, dış ticaret fazlalıkları yaratacak ve volatilesi düşük kur rekabet etmede güç sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

Arize, A. (1987). "The Supply and Demand for Imports and Exports in a Simultaneous Model", *Applied Economics*, Vol.19, No. 9, pp. 1233-1247.

Arize, A., Osang, T. ve Dellas. J. S. (2000). “Exchange-Rate Volatility and Foreign Trade: Evidence From Thirteen LDC’s”, *Journal of Business and Economic Statistics*, Vol. 18, No. 1, pp. 10-17.

Arize, A., John M. ve Krishna M. K. (2003). “Does Exchangerate Volatility Depress Export Flows: The Case Of LDC’s”, *International Advances in Economic Researc*, Vol. 9, No. 1, pp. 7-19.

Aristotelous, K. (2001). “Exchange-Rate Volatility, Exchange-Rate Regime and Trade Volume: Evidence From The UK-US Export Function (1989-1999)”, *Economic Letters*, No.72, pp. 87-89.

Aktaş, C. (2010). Türkiye’de Reel Döviz Kuru İle İhracat Ve İthalat Arasındaki İlişkinin Var Tekniğiyle Analizi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 6, Sayı 11, 2010, ss. 123–140.

Aktan, C. (2017). Rekabet Gücü DC’s”, *International Advances in Economic Research*, Vol. 9, No. 1, pp. 7-19. <https://www.slideshare.net/COSKUNCANAKTAN/trkiyenin-uluslararası-rekabet-gc-70675451> Erişim Tarihi: 01.01.2022.

Batuk, E. (2012). *Rekabet Gücü, Strateji, and Prodüktivite*. YONT 405, Üretim Yönetim 2012/13. <https://slideplayer.biz.tr/slide/2693104/> Erişim Tarihi: 6.12.2021 Erişim Tarihi: 6.12.2021.

Cushman, D O. (1986), “Has Exchange Rate Risk Depressed nternational Trade? The impact of Third Country Exchange Risk”, *Journal of International Money and Finance*, Vol. 5, No. 3, pp. 361-79.

Çekerol, K. ve H. Gürbüz (2003). “Reel Döviz Kuru Değişimleri ile Sektörel Dış Ticaret Fiyatları Arasındaki Uzun Dönem İlişki”, *ODTÜ Ekonomi Kongresi*, 6-9 Eylül 2003, Ankara.

Dellas, Harris and Zilberfarb, Ben Zion (1993). “Real Exchange Rate Volatility and nternational Trade: A re-examination of the Theory”, *Southern Economic Journal*, No. 59, pp. 641-647.

Gültekin, S. ve Savcı M. (2008m). *Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi*, Murathan Yayınevi, Trabzon.

Gültekin, S. (2007). Küresel Rekabet Ortamında Türkiye’nin Dış Ticarete Verimlilik ve Rekabet Gücü, Markatek 2007, *Marka Kalite ve Teknoloji Yönetimi Sempozyumu* (Bildiriler Kitabı), 18-19 Mayıs 2007. Gaziantep.

Kara, H. (2020). *Rekabetçi Kur Üzerine*. Dünya Gazetesi. Rekabetçi kur üzerine - Dünya Gazetesi (dunya.com) Erişim Tarihi: 7.12.21

Kara, O. ve Erkan, B. (2010). Türkiye’nin Emek Yoğun Mal İhracatındaki Karşılaştırmalı Üstünlüklerin Makro Ekonomik Büyüklüklerle İlişkisi. *AİBÜ-İİBF Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/69189> Erişim Tarihi: 19.04.2022.

Karagöz, K. ve Şen, A. (2010). Döviz Kuru Rejimi– Ticarî Rekabet Gücü İlişkisi: Türkiye İçin Ampirik Bir Analiz. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 21, Temmuz – Ağustos – Eylül – 2010 Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız- Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat- KIRGIZİSTAN, *arastirmax-doviz-kuru-rejimi-ticari-rekabet-gucu-iliskisi-turkiye-icin-ampirik-bir-analiz.pdf* Erişim Tarihi: 6.12.21.

Kırankabeş, M. C. (2015). Küresel Rekabet Gücü Boyutunda AB Ülkeleri İle Türkiye’nin Karşılaştırmalı Analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4758/65364>.

Klein, M. W. (1990). "Sectoral Effects Of Exchange Rate Volatility On United States Exports", *Journal of International Money and Finance*, Vol. 9, No. 3, pp. 299-308.

McKenzie, M.D. and Robert D. B. (1997). "The Impact Of Exchange Rate Volatility On German-U.S. Trade Flows", *Journal of International Financial Markets Institutions and Money*, Vol. 7, No. 1, pp.73-87.

McKenzie, M. D. (1999). "The Impact of Exchange Rate Volatility on International Trade Flows", *Journal of Economic Surveys*, Vol. 13, No.1, pp. 71-106.

Ovalı, S. (2014). Küresel Rekabet Gücü Açısından Türkiye'nin Konumu Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası İktisadi Ve İdari İncelemeler Dergisi*, 13(13), 17-36.

Pass, C. ve Bryan, L. (1994). *Business and Microeconomics*, Routledge Publications, London, 1994.

Presidents Commission on Industrial Competitiveness, Washington. RIESENBERGER, J.R. (1999), *The Global Challenge 1999* International Business Institute for Community College Faculty, MSU, 26 Mayıs.

Porter, M. E. (1998). *Clusters and The New Economics of Competition* Harvard Business Review, Kasım-Aralık.

Pozo, S. (1992). "Conditional Exchange-Rate Volatility and The Volume Of International Trade: Evidence From The Early 1900's", *Review of Economics and Statistics*, Vol. 74, No. 2, pp. 325-329.

Tunçsiper, B. ve Öksüzler O. (2006). "Döviz Kuru Riski Türkiye'nin İhracatını Azaltır mı? Hata Doğrulama Yöntemi İle Bir Ampirik Değerlendirme", *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, ss. 1-13.

Utkulu, U. (2005). *Türkiye'nin Dış Ticareti Ve Değişen Mukayeseli Üstünlükler*. 384043 (dergipark.org.tr) Erişim Tarihi: 01.01.2022.

Zofia, W. (2003). "Competitiveness and Its Relationships with Productivity and Sustainable Development", *Fibres & Textiles in Eastern Europe*, Polonya XI, N. 3, pp.11-14.

Yıldırım, K., Karaman, D. ve Taşdemir, S. (2009). *Makroekonomi*. (8. Baskı). Seçkin Yayınevi, Ankara.

Yılmaz, Ömer ve Vedat Kaya (2007), "İhracat, İthalat ve Reel Döviz Kuru İlişkisi: Türkiye İçin Bir VAR Modeli", *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, Cilt 22, Sayı 250, ss.